

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÁNDER EDE
SZEMLÉJE

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VII., Király-u. 43. Tel.: J. 428-41.

Előfizetési ára egész évre 20 P.
félévre 10 P. Postatakarék. cseksz. 16760

„Lumpenproletariat“?!

Írta: dr. Klár Zoltán

1930. február 26-án ezt írtam a Szombatban:

„én elérkezettnek látom az időt, hogy felvessem a kérdést: miután a legutóbbi költségvetési tárgyalás, illetve *nem* tárgyalás is bebizonyította, hogy a mostani módon létrehozott képviselőtestület összeköttetése a Hitközség tömegével megszakadt, de különben is ezek csak egy kis töredéknek „választottjai“, hajlandó-e *Vázsonyi János, Gál Jenő, Bródy Ernő, Fábián Béla Hajdu Marcell* urak nyilatkozni a tekintetben, hogy mikép gondolják a hitközségi választójogot a legsürgősebben kiterjeszteni és a titkosságot biztosítani?! Nyílt és egyenes e kérdés, ezért ugyanilyen feleletet várunk, mert szerintem ezektől az urakól mást nem is várhatunk!“

A nyilvánosság előtt elhangzott felhívásomra azóta a *Szombat* minden egyes számában egy-egy cikk jelent meg *Vázsonyi Jánostól, Bródy Ernőtől, Gál Jenőtől, Zala Zsigmondtól* és legutóbb *dr. Hegedüs Józseftől*. Szükségesnek tartom itt kijelenteni, hogy bár kilátásba helyezte *Hajdu Marcell* a nyilatkozatát e kérdésben, mégis őszinte sajnálattal kellett nélkülöznünk.

A zsidóság ezen illusztris reprezentánsai a leghatározottabban leszögezték magukat a *választójog kiterjesztése és a titkosság biztosítása mellett*.

Extra muros tehát megindult az állásfoglalás a választójognak mostani tarthatatlansága miatt. A kő elrepült, ki tudja hol áll meg...

Én tudom. A pesti Izr. Hitközség székházánál.

Megjelent egy hivatalos jelentés, amely szerint egyik választmányi ülésen foglalkoztak a választójog kérdésével, természetesen nem közölték, hogy a külső nyomás ereje miatt. Határozatba

ment, hogy majd határoznak. Később. Ők azt hiszik, hogy tudják mikor?!

Mint ahogy évről-évre mindent halogatnak. Konziderálnak és rekonziderálnak. Elhatároznak és a határozatukat revízió alá veszik. Erőcsoportosítás útján döntenek és feldöntenek életbevágó fontosságú kérdésekben, aszerint, hogy kitől indult el a kezdeményezés. Mert ami a *Hajdu Marcelltől* jön az nem tetszik a *Glücksthal Samu* úrnak. Vagy az *Elnök* úr Öméltóságának. Elvi kérdések? Nincsenek. De annál több a személyi kérdés. Számszéki elnök nincs, mert a többség nem akarja alávetni magát, egyesek akaratából kipécézett jelöltnek.

Választójogról beszélnek egy ülésben, a kérdést kitőlják, majd a jótékony feledésbe borul. Most jön a nyár, mindenki elutazik, ha majd eljő az ősz, itt lesznek a nagy ünnepek, megérkezik a tél, közvetlenül a választások előtt ilyen nagy horderejű kérdés a zsidó közvélemény fölösleges felizgatását jelenti, no meg: megbontja az egységet, avagy megzavarja a paktumok összekalapálását.

Igy gondolkoznak ők!

Azt hiszik, hogy ezt a mozgalmat sikerüni fog holtvágányra futtatni és úgy vélik, hogy taktikázással meg tudják kerülni a döntést és megmenekülnek a kiterjesztett választójognak személyi következményeitől.

Kuvikolnak a bécsi példákkal! Réműletet akarnak gerjeszteni önmagukból kitermelt rémképpel: „vigyázat a *Lumpenproletariat* fogja kezébe kaparintani a Hitközséget“

Huhognak a reakció legósdibb fellegvárából kihordott fegyverekkel.

Mintha csakugyan a Hitközség épülete egy bagolyvár lenne, melyben kétlaki életüknek egyikét a legsötétebb reakció jelében élik le, míg innen kirepülve a politikai porondra — a nagy nyilvánosság előtt — a világosságnak és szabadságnak legfürgébb, cikkázó úttörőiként tetszelegnek.

Felfogásom szerint megtehetnék ezt akkor, ha nem ép a Hitközség falai között lenne megadva részükre az alkotás lehetősége, nem éppen itt mutathatnák meg cselekedetekkel, amiért kint harcolnak, az ügyekbe való belefolyás minden lehetősége nélkül.

Ez a helyzet tovább fent nem tartható!

Lássunk tisztán és menjünk nyílt ütközetbe!

A tavaszi választás, a mai tarthatatlan, erkölestelen és sötét választójogosultság mellett nem ismételtető meg.

Választmányi ülésen határozhatnak, ahogy jól esik, de ezt a kérdést nem fogják tudni beszóritani egy választmányi ülés unalmas, senkit nem érdeklő családi körébe! Nyílt szervezkedést indítunk meg a választójog kiterjesztése és a titkosság céljából

Megszervezzük budapest zsidó tömegeit, akiket kirekesztettek ezideig a hitközség falai közül.

Meg fogjuk mutatni, hogy utolsó érvelésük a „Lumpenproletariat” — tényleg: *a legutolsó.*

Mert nem hisszük, hogy azokat, akik a jogkiterjesztés eszméinek képviselői bent a képviselőtestületben és azon kívül, ne tudnók olyan kemény egységbe kovácsolni, hogy az elkövetkező választáson megsemmisítő erővel tolassanak félre az ellenállók.

A roham után lehet, hogy a most őrzők nem lesznek azon a helyen, amelyet juss szerintieknek éreznek, de a lényeg az, hogy a vár:

A zsidó hitközség erősebben álljon, mint valaha és eltűnjenek a viharvert falról az összes repedések.

Kitünő minőségű

**Hutter szarvas
szappan kóser**

Kapható minden fűszer- és festékkeresésben. Gyártja a budapesti orth hitközség rabbinátusának felügyelote mellett.

Hutter József Szappangyár-Olajipar
Részvényfársaság

Budapest, VII., Erzsébet-körút 6. szám.
Tel.: J. 261-91, 92, 93, 94.

Orthodox kóser

„CERES” ételzsir

a szokott kiváló minőségben minden fűszer, csemege- és élelmiszerüzletben
k a p h a t ó

HUTTER JÓZSEF

szappangyár Olajipar R. T.

Budapest, VII., Erzsébet körút 6. sz.

Tel.: J. 261-91, 92, 93, 94

Kecskeméti Lipótról.

Írta: **Dr. Halász Lajos.**
min. tanácsos, ügyvéd.

Békében az volt a közhit, hogy a vidéki városok között Nagyváradon van a legtöbb okos ember. Egy percig se tagadom, hogy ezt a legendát bizonyára Nagyváradon találták ki, azt pedig határozottan állítom, hogy főként nagyváradiak terjesztették. Nagy előszeretettel. Hogy a legendának nem volt alapnélkülisége, mutatja az a körülmény, hogy aki nagyváradi „okosok” közül felkerült Budapestre, az idefenn is megállta a helyét az ország okosai között.

Nem akarok Szilágyi Dezsőig visszamenni, csak a saját kortársaim közül említek fel néhányat. Várady Zsigmond, Lukács, Ödön, Baróty Pál, Dési Géza, dr. Krüger Aladár, Ády Endre, Biró Lajos, Jakab Dezső, Kenéz-Kurländer Ede, Budapesten is a legelsőek közé emelkedtek hivatásuk művelői között.)*

Dr. Kecskeméti Lipót is az első tíz között volt Nagyváradon és ha nem is került fel állandóan Budapestre — el kell ismerni, hogy nagy sikerrel tette le a felvételi vizsgát.

*

Boldog emlékü Kohn Sámuel főrabbi halála után a Pesti Izraelita Hitközség felkérte az utódjául kiszemelt fő rabbikat, hogy a Dohány uccai templomban bemutatkozó szónoklatokat tartsanak.

A meghívottak közt volt Kecskeméti Lipót is. Egyházi beszédnek meghallgatására zsufolásig megtelt a Dohány uccai templom, a zsidóság legheterogénebb elemeinek vegyülékével. A hallgatóság sorai között voltak konzervatívok és radikálisok, vallá-

*) Ezek között dr. Halász Lajos is. (Szerk.)

ANGOL, FRANCIA URIDIVAT
FEHÉRNEMŰ- ÉS KALAP-
KÜLÖNLEGESSÉGEK

Schulzer és Schwimmer

BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 47
TELEFON: 145—99

sosak és kíváncsiskodók, intellektüellek és egyszerűek, páváskodók és figyelők, fölényesek és türelmesek s amikor a szószéken megjelent Kecskeméti Lipót impozáns alakja, felfigyelt mindenki. Amikor pedig megcsendült csodálatos érces, de egyben bársonyos, mélységes hangja, csend lett a Dohány uccai templomban, szokatlan — valami különös némasággal hallgatták a beszédet egész véges-végig.

A beszéd remekmű volt.

A legmélyebb vallásosság és a legmodernebb filozófia, az ötezer esztendő óta ótestamentum, a XX. század legújabb eszméjének csodálatos okos harmóniába hozatalával fényesen bebizonyította Mózes tanainak évezredek keresztül a mai napokra is lüktetően friss aktualitását.

A beszéd hatása szenzációs volt. Ami a Dohány uccai templomban szokatlan, különös és végesvégig tartós csönd volt az egész beszéd alatt. Ez volt a külső hatás. De sokkal nagyobb volt a belső hatás, — a lelkekben.

Kielégítette a beszéd a hívőket, épúgy a hitetleneket, és meggyőzte a konzervatívokat, épúgy, mint a radikálisokat és magával ragadta nemcsak a figyelmeseket, de a fölényeskedőket is.

A szenzációs beszéd valamennyi hallgatója azzal a meggyőződéssel távozott a Dohány uccai templomból, hogy Kecskeméti Lipót lesz a Kohn Sámuel utódja.

Elöttem máig is ismeretlen okokból Kecskeméti Lipót nem került fel Budapestre, de ez a beszéde teljesen beigazolta a nagyváradi kiválóságokról szóló legendát.

*

Kecskeméti Lipót — Nagyvárad szerencséjére — Nagyváradon maradt és a Kossuth Lajos uccai templomban mondott beszédei épp oly klasszikusan értékesek voltak, mint a budapesti beszéd. Bármilyen alkalomkor szónokolt, beszéde nem a mának készült, hanem az örökkévalóságnak. Kíerzett beszéde minden sorából, hogy azok nemcsak az Örökkévalóság dicsőítését hirdetik, hanem az Örökkévalóság sugallatára csendültek fel ajkain.

Sok főrabbit hallgattam beszélni. De senkinek a szónoklata úgy le nem kötött, mint a Kecskeméti Lipóté. Beszéde sohasem volt sablonos, de mindig új, amellet patinás. Egyetemes emberi, amellet zsidó és magyar.

*

Nagy értékei dacára sohasem volt nagyképű. Nemcsak tiszteltem, de szerettem is. Büszke vagyok rá, hogy megtisztel barátságával.

Glosszák a hitközség jelentéséhez

Az 1929. évi jelentés új cégjelzéssel jelent meg, Stern Samu és Eppler Sándor aláírásával. Most történt először, hogy azt a sajtónak is megküldték, ami haladást jelent és felhívást arra, hogy a nyilvánosság is foglalkozzék a hitközség ügyeivel. Belátták, hogy szégyenteljes a multbeli állapot, mikor a közgyűlés öt perc alatt végzett a költségvetéssel, mikor hozzászólás nélkül mindent en bloc elfogadtak. Most nyilvánvalóan másképp akarják és én a felhívásnak eleget teszek.

Általánosságban meg lehet állapítani, hogy minden ügyosztálynál komoly munka folyik a kórház modernizálása körül korszakalkotó hatalmas beruházásokat eszközöltek, melyek a hitközség dicsőséges törekvéseit és eredményeit hirdetik. A jelentés és a zárszámadás tételeiből leszűrhető megnyugtató megállapítás a következő: *nincs baj az anyagiak körül, a bevételek csökkenése nem öltött nagyobb méreteket* annak dacára, hogy az 1929. gazdasági év a legrosszabbak közé tartozott. Az elért eredményekből erőt meríthetünk arra, hogy a katasztrófális időkkel meg fogunk küzdeni és, ha majd elkövetkezik egy gazdasági javulás, ezzel kapcsolatosan a hitközség fejlődése is óriási léptekkel fog előre haladni.

A *kitérési statisztika* nem olyan veszedelmes. 1929-ben kitért 369 egyén, ezek közül csak 340-en voltak született zsidók. 29 proselyta, betért egyén. Ebből a számból még le kell ütni 28-at; ezek már régen kitértek és most utólag pótolták a bejelentést. A 369 jelentkező közül 205 volt budapesti és 164 vidéki születésű. A *vegyesházasságok idején* ez természetes folyamat, mely ellen hiába akarna valaki küzdeni. Összehasonlítván a mi viszonyainkat a bécsi és berliniekkel az arányszám nem is túlságosan nagy. Ha majd a rabbiság pontos adatokat fog közölni a kitérők koráról és családi viszonyairól, ha úgy, mint külföldön a neveket is fogjuk ismerni, akkor módunkban lesz a kitérési processzust behatóbban analizálni.

Viszont van a jelentésnek egy igen szomorú része, mely nagyon komor perspektívát nyújt. Nevezetesen míg a halálozások száma 2847, addig a születések száma csak 1136.

A jelentésnek pótolhatatlan hibája, hogy csak szárazan közli a születések és a halálozások számát, ellenben az exorbitáns minust nem indokolja, de nem keresi ennek magyarázatát és még kevésbé foglalkozik az élet-halál kérdéssel, miként lehetne ezt a végveszéllyel fenyegető folyamatot megakasztani? Ez a szomorú statisztika talán javul akkor, ha tekintetbe vesszük, hogy sok vidéki Pestre jön gyógykezeltetni magát és itt fejezi be életét. Lehetséges, hogy a 2847 elhalt között sok a vidéki. De a jelentés szerkesztői elmulasztották ennek pontos megállapítását.

Ebből is látszik, hogy ilyen méretű közület, mint a pesti hitközség nem nélkülözhet egy statisztikai hivatalt, mert csak pontos számadatok alapján lehet a hibákat és a hiányokat felfedezni és megállapítani a kivezető utat, a gyógyulási folyamatot. Eppler Sándor főtitkár igyekszik olymódon

pótolni a hiányt, hogy ügyosztályonként készített statisztikát. Dicsérendő az igyekezet, de ez nem tudja a hiányzó statisztikai hivatalt pótolni.

Ezek után áttérek az egyes ügyosztályok jelentésére.

Hány zsidó nem jár Pesten templomba?

Számításom szerint nagyon sokan vannak közömbösök, akik még Engesztelőnapkor is kerülik a templomot. Én ezek számát minimálisan 30.000-re kalkulálom.

A szertartási ügyosztály jelentése szerint az engedélyezett imaházakban 31.600 hívő volt jelen. A jelentés szövege homályos, bizonyára ennyi ülőhelyet adtak ki, már pedig ez esetben a jelenvoltak száma sokkal nagyobb volt. Tegyük fel, hogy jelen voltak 80.000-en, betegek és apró gyermekek címén üssünk el egy hatalmas számot, még akkor is számolni kell 30.000 olyan felnőtt egyénnel, kiket nem érdekel a templom, még egyszer egy évben sem. Sajnos az indifferensek 80%-a a fiatalság, a jövő nemzedék és ezeknek távolmaradását néhány évtized múlva a hitközség erősen meg fogja érezni. Ez igazolja *Klár Zoltán dr.* cikkét, hogy a fiatalság fiatal papot kíván, az a fiatalság, mely ma feléje sem néz a templomnak.

Pedig alig van hivatal, vállalat, üzlet, ahol meg nem engednék a zsidó vallásuaknak, hogy a hosszúnapiakon kimaradjanak. A mindkét nembeli fiatalság él is ezzel az engedéllyel, de nem arra használják fel, hogy felkeressék a templomokat. A hajdani hittanítás mulasztását sinyli meg a mai nemzedék és itt csak a rabbiság segíthet rendszeres és céltudatos munkával. Különbözik egy-két olyan generáció, mely értelmetlenül áll szemben a zsidósággal és nem fog érzékkel bírni a hitközség vezetésére és magasztos céljai iránt és kezükön a mai nagyszerű intézmények mind el-sorvadhatnak.

Megdöbentő számok. — Pusztuló jövő.

A legszomorúbb rész a főtisztelendő Rabbiság jelentése. 1929-ben a IV—IX. kerületben 1466 oly házasság kötött, melyeknél mindkét fél zsidó vallású. Ebből le kell ütni 94 orthodox házasságot, marad 1372. A rabbiságnál történt esketések száma 891 volt, ebből pontosan kiderül, hogy 481 esetben nem jelentkeztek a rabbiságnál esketés végett.

A LEGVIDÁMABB

NYÁRI

SZÓRAKOZÓHELY

ANGOL PARK

Sok-sok móka! Pompás zéne!

Míg 1928-ban a rabbiságnál eszkozölt esketések száma 1092 volt, 1927-ben az esketések száma 1838 volt. Majdnem kétszer annyi, mint 1929-ben. Ezen szomorú számok mellett nem szabad könnyúszerrel elsiklani. Itt nagy hibák és mulasztások történtek. Gyors segély nélkül elsorvadunk, elpusztulunk menthetetlenül.

A rabbiság is érzi, hogy itt rákbetegség pusztit sorainkban és zug-esketésekkel igyekszik megmagyarázni a kóros tünetet, ami azonban szerintem nem felel meg a tényeknek. A rabbiság kénytelen bevallani: „*még mindig szokatlanul nagy azok száma, kik nyilván rosszul alkalmazott gazdasági okokból mellőzték az elmúlt évben az egyházi házasságkötést*“. Ez nem helytálló. Önámítás volna gazdasági okokkal magyarázni a vallásos közönyt. Ez az ami ellen védekezni lehet és védekezni kell. Nem szabad ölbetett kézzel belenyugodni az egyházi házasság mellőzésébe, mikor jól tudjuk, hogy az egyházi áldás nélkül létrejött házasságok minustételt jelentenek és hogy az ezen házasságból születendő gyermekeket már szintén nem fogják a mi anyakönyvünknel bejelenteni, sőt elmarad a „*circum cisio*“ is.

Én ismerem a multbeli mulasztásokat és *tudom hol itt a hiba és mi volna a sürgős teendő*, de nem akarom sérteni a Rabbiság kényes érzékenységet, még azt találják megállapítani, hogy aggodalmas kutatásaim illetéktelen beavatkozást jelentenek. Inkább hallgatok, míg ankéten meg nem kérdeznek.

Semmi esetre sem kivezető út és nem jelent gyógyulást, ha Sándor Pálnak alkalma van a Hoffmann-féle étteremben Fischer Benjámín úrral *épületes* beszélgetést folytatni, még akkor sem, ha rákényszerítik a képviselő urat, hogy rabbisapkát viseljen a vacsora közben.

Az anyakönyvi hivatal jelentése említi meg, hogy a születések száma 1929-ben 1136 volt. Ezen érthetetlen csekély számot úgy is lehet magyarázni, hogy 1136 esetben jelentkeztek a hitközségnél, viszont a tényleges születések száma esetleg kétszer annyi is lehet. Ha ez valóban így van és csak a rabbisági jelentés mulasztotta el velünk közölni, akkor a baj még sokkal nagyobb, mert ez annyit jelent, hogy óriási tömegek nem törődnek a vallással és csak éppen kényelemből, vagy a szülők és a családra való tekintettel nem jelentik be a közeljövőben, de egészen bizonyos, hogy be fogják egyszer jelenteni a későbbi időkben.

Ezeket a szomorú tanulságokat lehet leszűrni a főtisztelendő Rabbiság jelentéséből.

(Folytatása következik.)

KUFFLER

ÉTTEREM. 1902 ÓTA FENNÁLL.

Egy teremmel újonnan átalakítva.

ELISMERT kóser házikósz,

Menürendszer; délben, este. VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 39. (Hajós-u, sarok)

Országos Rabbiképz - Zsidó Egyetem Könyvtára

Jacobi Béla

ritka kitüntetése.

Az ügyvédség terén szerzett érdemeiért kapta *Jacobi Béla* a kitüntetést miután 1913-ban a királyi tanácsossággal szintén az ügyvédség körül szerzett érdemekért tüntették ki Ennek különös érdekességét még csak tetézi az a körülmény, hogy ugy a jogászvilág minden egyes tagja, valamint a felekezeti élet minden egyes tényezője egybehangzóan és örömmel állapítja meg: *Jacobi Béla* ezt megérdemelte. *Jacobi Béla* nem a törtetők fajtájához tartozik. szerényen és visszavonultan élt és nem akart egyéb lenni, mint jó ügyvéd. Politikával nem foglalkozott, szabad idejét nem forgácsolta szét és kizárólag az ügyvédség érdekében fejtett ki nyilvános működést.

A *Jacobi* család ősrégi évszázadok óta földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkoztak. A Béla apja: *Jakab* már páncélcsehi földbirtokos, de még a nagyapja *Anschel* hatodiziglen *Wesselényi* bérlő volt. A *Wesselényi* bárók különös bizalmuk jeléül a bérlettel a földesuri jogok egyrészét átengedték nekik. Eredetileg a családot *Jakobnak* hívták csak mikor az *Olivér* nagyapja a szabadságharc idején bevonult honvédnek, akkor vette fel az „i” betűt. Azóta az egész család a *Jacobi* nevet használja.

Földszagu és földéhes volt a *Jacobi*

nemzetség minden egyes tagja Erdélyben, amellet rajongtak a „*Sandlaufer*“ elé fogott két szép paripáért. Ennek dacára komoly értelemben vett jó zsidók voltak és a zsidó tudás nagy megbecsülői. *Jakobi Anschel* 8 fiát gazdálkodónak nevelte, de legszebbik leányát egy nagyváradai bócherhez adta feleségül 1847-ben, ki csupán zsidó tudás felett rendelkezett és jámbor életű volt. 43 évvel később 1890-ben a második generáció hasonlóképp járt el, férjhez adták az egyetlen leányt egy váradai bócherhez. A megváltozott viszonyokhoz képest egy modern bócherhez, *dr. Munkácsi Bernáthoz*, a most nyugalomba vonult hitközségi tanfelügyelőhöz, már akkor a Tudományos Akadémia levelezőtagjához.

Előkelő jogászi oldalról kaptuk a következő sorokat:

Dr Jacobi Béla királyi tanácsos ügyvédet a Kormányzó Ur Öföméltósága az ügyvédi pályán szerzett közérdekű érdemeinek elismeréséül magyar kir. kormányfőtanácsossá nevezte ki. Nevezett mindkét kitüntetését ügyvédi érdemekért kapta.

Éveken át tagja volt a Budapesti Ügyvédi Kamara választmányának. Egy negyed századon keresztül tagja volt a budapesti birói és ügyvédi vizsgáló bizottságnak. Két esztendő óta

KATZER E. udvari szücs

Molykár elleni megóvás

Letétjegyünkre
bankunk

pénzkölcsönt nyujt

Budapest, VI., Ó-utca 34. Nagymező-utca sarok

a kir. Curia ügyvédi fegyelmi tanácsának tagja.

Alapítója volt Pollák Illés oldalán az Országos Ügyvédszövetségnek, amely 1910-ben alapított és tevékeny részt vett a háboru után annak regeneráló munkájában, miért is érdemeiért már 5 évvel ezelőtt az Országos Ügyvéd Szövetség társelnökévé választott meg. A jogirodalom terén is érdemes és széleskörű munkásságot fejtett ki a különböző jogi szaklapokban.

A Pesti Izraelita Hitközség oktatásügyi helyettes előljárója és elnöke a Pestvármegyére kiterjedő VI. községkerületi bíróságnak, ahol számos elvi jelentőségű határozat hozatalával egységesítette annak divergens joggyakorlatát.

*

A magyar intellektuelek büszkessége, mestere és vezére Pollák Illés, a hitközség kitűnő elnökhelyettese, Glücksthal Samu Jacobi Béla egyéniségét és munkásságát a következőkben méltatják:

Pollák Illés :

Dr. Jacobi Béla kitüntetése egyben az Országos Ügyvéd Szövetségnek, melyet a legválságosabb időkben, a Kommün és rákövetkező zivataros korszakban, mint egyik pilótánk meguszni segített, kitüntetése. Egy lelkes, meleg ember és köztiszteletben álló ügyvéd jutott most megfelelő elismeréshez.

Glücksthal Samu :

Dr. Jacobi Béla munkásságát a jogélet és a társadalmi munkálatoknak sok ágazatában felesleges ismertetni. Mint ügyvéd a

legmagasabb pozíciókat érte el. Hosszú éveken keresztül tagja volt az Ügyvédi Kamara választmányának és most már évek óta tagja. Magasabb pozíció az ügyvédi kar speciális munkálkodásának terén egyáltalában nem érte el. A Curia ügyvédi tanácsa-hető el. A szoros értelemben vett nagy és általánosan elismert hire van. A legfelsőbb kitüntetések, előbb a kir. tanácsosság, most pedig a kormányfőtanácsosság, széles arányú ügyvédi ténykedésének mintegy természetszerű következményei.

A hitközségi élet terén néhány esztendő óta működik, mint az oktatási ügyosztálynak előljáró helyettese. Ebben a vonatkozásban hálás köszönettel vagyok eltelve irányában, mert az ügyosztály munkásságának igen nagy részét ő személyesen végzi el. Ő látogatja az iskolákat, az esetleges hiányokra a tantestületnek és az ügyosztálynak figyelmét felhívja, egyszóval végzi azt a közvetlen érinkezést, amely a sikeres működésnek leglényesebb előfeltétele. És végzi ezt a nagy és terhes munkát, fáradságot nem ismerő odaadással és buzgósággal és az a nagy elismerés, amelyben iskoláink részesülnek a főfelügyeleti hatóságok és a közönség részéről igen nagy részben illeti Jacobi Bélát.

S I R E M L É K E K

bel- és külföldi márványokból legolcsóbb árban, részletfizetésre is kaphatók

EICHBAUM MÓR SÍRKŐGYÁROS

V., POZSONYI-ÚT 1—3.

Tervrajzok díjtalanul. Telefon: Aut, 245—74

Olvasom, . . . ; — nem olvasom

Nem olvasom

„A Toll“ szerkesztője Kaczér Vilmos régi jó cimborám. Több mint 30 éves barátság fűz hozzá. Fialtal hírlapíró korában, lehetett mintegy 22 éves segédszerkesztője volt egy színházi lapnak, néhai Markus József mellett. Ekkor követte el „A mumiát“, mely szintén a Magyar Színház színpadán bukott meg. De ez a bukás a „Középkor“ bukásához képest mennybemenettel volt és nem bukás.

Tizenöt éven át tagja voltam a váradi színügyi bizottságnak és mindig figyeltem a színpad eseményére, de hiába kutatok emlékeim között, hasonló bukásra nem tudok visszaemlékezni.

Egy analog esetre emlékszem, de ezt nem egy arrivált szerkesztő, hanem egy 20 éven aluli fiatal gróf követte el.

Akkoriban még nem volt Nagyváradon állandó téli színezet, Várad nyári állomás volt, vagy Debrecenhez, vagy Aradhoz vagy Kolozsvárhoz tartoztunk. Az általam idézett bukás idején kolozsvári társulat vendégszerepelt és a kolozsvári nemzeti színház intendánsa Bölönyi József volt. Bölönyi József különös és érdekes ember, értékesebb szereplője az akkori közéletnek mint később Szemere Miklós, csak neki nem akadt egy Krúdy Gyulája. Innen van az, hogy a mai nemzedék nem ismeri

Bölönyi József nevét, Bölönyi József híres kurucz családból, származott, barátja volt Tisza Istvánnak. Felesége maga is 48-as képviselő, később belépett a munkapártba és legmeghittebb Nedecy Ferike, Deák Ferenc unokahuga, viszont Tisza Istvánnénak volt legbensőbb barátnéja. Viharos parlamenti üléseken együtt lehetett őket látni a Ház karzatán.

A Bölönyi korszakban egy fiatal gróf rémdrámáját mutatták be a régi váradi nyári színpadon. Ez a darab bukott olyat, mint most 1930-ban Szabolcsi „Középkor“-ja.

Olvasom

Dr. Grauer Vilmos meghatóan szép mondatát Sándor bátyánk siremlékének felállításánál:

„Jertek hát ide a sirkőhöz, ti kishitűek, ti csüggedők, ti óvatósak és tanuljátok meg, hogy az erős magyar érzéssel békésen fér meg az ősi hithez való gyermeki ragaszkodás, hogy az igaz ember hű marad az élet viharában és napsütésében egyaránt, hitéhez, meggyőződéséhez, ideáljaihoz. Bródy Sándor aludjál édesen.“

Radion egymaga mos!

Gyártja: **Hutter József szappangyár — Olajipar r. t.**

Budapest, VI., Erzsébet-körút 6.

Telefon: József 461—91, 92, 93, 94.

Olvasom

Főbenjáró bünről lévén szó, az „Egyenlőség“ stilszerűen elsőosztályu ügyvédek sorakoztat fel a „Középkor“ védelmére. Csupa kriminálistát: *Dési Géza*, *Vázsonyi János*, *Ballagi Ernő* és ezek élén *Gál Jenő*, ki már nehezebb esetekben is igyekezett briliáns módon a szerecsent fehérre mosni. Jelen esetben az ezerszemü Caesar a napilapok dramaturgjainak megállapítását fogadta el és *Sebestyén Károly*, *Kárpáti Aurél*, *Lakatos László*, *Nádas Sándor* és *Lengyel István* cikkei után a kriminálisták felvonulásának nem volt positiv eredménye.

Gál Jenő azzal végzi: „*majd ha világkörüli utját megtette akkor beszéljünk róla újra.*“ Komolyan gondolja ezt az ügyvéd ur? Közben a szentegylet emberei az ansché mischmer vették át a vezényletet a kitünő *Salgó* vezérlete alatt. A középkor szerencsére elmúlt, az új „Középkor“ szintén kimúlt. „*Cöduku táczil mimóvesz!*“

Olvasom

Az egyik felekezeti lap megemlékezik *Orska Máriáról* és azt írja, hogy *Orska* utolsó állomása a bécsi zsidó temető volt. Ez nem felel meg a tényeknek. *Orska* már rég kitért és a keresztény ritus szerint temették el. Ellenben *Max Reinhardt* mai napig is zsidó, orosz származásu és tulajdonképpeni neve *Goldmann*. *Reinhardt* mindenkor hangosan hirdette, hogy felekezetének hű fia maradt. Tünelmés színházi pályafutásán sohasem kutatta színészeinél, ki melyik valláshoz tartozik és elérkezett sohasem képzelt magasságokba anélkül, hogy hitét még látszat kedvéért is megtagadta volna.

Olvasom

A „Középkor“ bukásánál még szomorubb lehet *Szabolcsi Lajos*-nak ama sajátos tapasztalata, hogy neki csak érdekköre van és nincs egyetlen igaz jóbarátja. Senki sem tartotta vissza és hagyták vesztébe rohanni. Senki sem figyelmeztette, hogy ez a darab kellemetlen lesz a zsidóknak, de még az antiszemitáknak sem fog tetszeni. Nem akadt senki, aki visszatartsa, mert a „Középkor“ „*Chilul Haschem*“ s főként *Szabolcsi Lajos*-nak fog ártani.

Kizárólag a felekezeti sajtó berkeiben drukkoltak a darabnak. Mi sikert vártunk, ezért imádkoztunk és azt reméltük, hogy *Szabolcsi* a siker szárnyain elrepül Párizsba, New-Yorkba és Hollywoodba és átengedi az Egyenlőségnek a vezetést *Kecskeméti Vilmos*-nak. Vele és *Ballagi Ernő*-vel sokkal jobban megtudtunk volna félni.

Egészen bizonyos, hogy a trombitás uccai íróasztal fiókaiban a „Középkor“-hoz hasonló csodaszülött exporthoz csomagolva készen áll és szivből sajnáljuk, hogy a bukással az export elmarad.

Nem olvasom

A hitközség közgyűléséről kiadott hivatalos jelentés szükszavuan emlékezik meg az ott elhangzott beszédekről. Itt ismét csak a sajtóiroda önkényéről lehet szó, mert nehéz elképzelni, hogy ez az elnökség irányítására történt.

Arról is hallgat a jelentés, hogy *Hevesi Ferenc* éltetése közben a kettős megoldás hivei a *Wallenstein Zoltán* nevét hangoztatták. Ez a demonstráció nem irányult *Hevesi Ferenc* ellen és

nagy hiba volna már most szembeállítani a leendő rabbikat. Mikor tudjuk, mennyi károsodás éri a hitközségi érdekeket, ha a rabbik között nem uralkodik harmonikus megértés.

Olvasom

Lazarus Adolf siremlékét május hónapban avatták fel. A hitközség meghívója következő mondattal ékeskedik: „Zsolozsmás énekek zengő érce, mely szívünkben áhitattá olvadt, mint elsülyedt harang zsong emlékeztünkben. . . .”, aláírva *Stern Samu, Hajdu Marcel és Eppler Sándor*. Hogy ki írta, nem tudom, de *Eppler Sándor* bizonyára nem, mert ő jól tudja, hogy mi a zsinagógában harangzugást sohasem hallunk. Hitközségi toll ezt a kifejezést még képletesen sem használhatja.

Nem olvasom

A szertartásügyi ülésen *Fleischmann Tivadar* szóvá tette, hogy egyik intézménynél husvét este a rituális előírás mellőzésével Nagy és *Eichnernél* szerették be a húsneműeket. A tényt nem tagadták, csak a felszólalást minősítették izléstelennek. Én más véleményen vagyok. Az ilyesmit minél nagyobb nyilvánosság előtt kell pertraktálni, hogy ilyesmi egyszer és mindenkorra

ALBUS

**minőségben a budapesti
orthodox rabbínatus**

felügyelete alatt gyártjuk
megbízható orth. kóser

**mosó- és
mosdószappanainkat
KÖVETELJE MINDENÜTT!**

Albus szappangyárak
Schützer Jakab és Fia cég

többé ne fordulhasson elő. Sőt helyes volna kipellengérezni az intézményt, annak vezetőit és megnevezni az illető intézőt, aki ezt a merényletet elkövette. De ez a Rabbiság feladata és én nem akarok „illetéktelenül” beavatkozni és nem érzek magamban hivatást egyéneknek morált prédikálni. Nekem csak egy szerény kérdésem van *Hajdu Marcel*hez, úgymint szertartásügyi előljáróhoz, vajjon a merényletet elkövető „illetékes” intézőt felfüggesztették-e állásában? Mert ha beértek egy szerény dorgálással, akkor a *Kaschruszra* és a *Kaschruszrabbira* eszközölt horribilis kiadási tétel veszendőbe megy.

Berger László

Kóser húscsarnoka

Budapest, VII., Kisdiófa-u. 13. Telefon: J. 401-12

Állandóan trissvágású kóserborjú-birka
és elsőrangú hízlalt marhahúsok
ACAPITTATOTT: 1873-BAN

H I R E K

Eppler Sándort a közgyűlés megbizta a főtitkári teendők végzésével. Ezt mindenki természetesen találta, inkább azt nem értették, miért nem volt kitűzve napirendre a végleges választás. *Eppler Sándor* kivételes tehetsége és ritkaságszámba menő munkareje még azt is megérdemelné, hogy részére egy különleges állást kreáljanak. Mi, akik ismerjük a hitközség ügykezelését, csodálkozással figyeljük az abnormis munkát, melyet *Eppler Sándor* nap-nap után végez. Őt ember helyett dolgozik és mindent elsőrangban intéz el. Az ő munkásságának eredménye, a hitközség anyagi megfundált-sága. Az összes építkezéseket, a kórház újjáalakításának munkáit ő irányította és ellenőrizte. A pászkasütést és értékesítést hasonlókép ő irányítja. Ugyiszintén a templomi ülőhelyek bérbeadását. Minden egyes ügyosztály legaprólékosabb részletét pontosan ismeri. Ismeri azonkívül a tisztviselő kar minden egyes tagját és tudja azoknak munkásságát értékelni. Ismer minden egyes adófizetőt és ismer mindenkit, akinek valamely relációja van a hitközséghez. Ha valahol baj van, avagy visszavonás a vezetők közt, mindig ő simítja el az ellentéteket. Mindezzel még nem merítettem ki az ő sokoldalú munkásságát. — Fenomenális munkateljesítményének titka, hogy hajókötel idegei vannak és, hogy hithűségből fakadó rajongása a nagy hitközség iránt határt nem ismer.

Hevesi Simon a Rombachban. A helyi pap betegsége folytán az utolsó percben *Hevesi Simon* vezető főrabbi vállalta, hogy a rombach-utcai templomban hirdesse az igét a „mázkir“ istentisztelet alkalmából. Régi idők dicsőséges emlékei ujultak meg, benső áhitat terjed szét és a zsufolt templomban a hivek az utolsó percig kitartottak. Nem úgy, mint néhány év óta szokás, hogy a prédikáció megkezdésekor elszálingoznak az emberek és kiürül a templom. Sajnos a mi községünkben nincsenek tömegek, melyek a kiváló *Steif-féle* prédikációkat áhitozzák és megértik. Pszichikai magyarázata ennek, hogy *Steif* hivei nem tartoznak hozzánk, hanem *Freudiger Ábrám* mögé sorakoznak. Talán, ha volna igazi Steifunk, akkor még lehetne eredményt remélni. A magamfajta emberek nem mulasztanának el egy alkalmat sem.

„Eczbá elájhim hi“. Isten keze megmutatta egy véletlen folytán, hogy milyen fajta rabbi kell a rombach utcai hiveknek.

Dr Geréb József, a neves pedagógus hirtelen halála széles körben általános részvétet keltett. 10 évvel ezelőtt mint a mintagimnázium tanára igazgatói címmel vonult nyugalomba és az utolsó években a zsidó leánygimnáziumban fejtett ki érdemes és sikeres tevékenységet.

F.hó 9-én temették a farkasréti temetőben. A budai hitközség saját halottjának tekintette és diszsihelyet adott neki. Sirjánál gyászbaborult családja, a kartársak és a tisztelők százai, jelenlegi és volt tanítványai bucsuztak a jeles tanférfiutól. *Szirota* gyászéneke után *dr.Kiss Arnold* mondott gyönyörű halotti beszédet.

Glücksthal Samu, mint kultur-előljáró a pesti izr. hitközség

nevében, *Szántó Jenő* alelnök a budai hitközség nevében méltatták az elhunyt egyéniségét és nagy érdemeit. A most érettségiző tanítványai nevében *Patai Éva* megható szavakkal bucsuztatta a szeretett tanárt, kit közvetlenül az érettségi befejezése előtt szólított el a Gondviselés az élők sorából.

Dr. Munkácsi Ernőt bizta meg a közgyűlés a főügyési teendők végzésével, aki a kitűnő *Gábor Gyula* oldalán el-sajátította a szükséges ismereteket. — Tehetségével és munkaképességével már eddig is komoly és érdemes munkát végzett. Végleges megválasztása a legközelebbi közgyűlésén történik

Löwy Károly jubileuma. A joggal tényleg foglalkozó magyar jogászközönségnek ünnepe van: kiváló jogászt ünnepelünk. *Löwy Károly* székesfehérvári ügyvéd ötven éve van az ügyvédi pályán. *Löwy Károly* nemcsak

magyar ügyvéd, de jogász is. Ebben a szóban, hogy jogász több van, mint az ügyvédi elnevezésben. Az ügyvédség általában mesterséget jelent, a jogászság művészetet. *Löwy Károly* dr pedig a maga szerénységével, tudásával, képességével és készütségével művésze szakmájának, melynek dicsőséges fordulójánál meleg szeretettel hajtunk zászlót és kívánnunk további jó, boldog esztendőket.

S. D.

Szászbereki Kohner Imre István báró és *Menko Hartogensis Alice* 1930. június 11-én házasságot kötöttek Enschedében (Hollandia.)

A „Zsidó Szemle“ tulajdonjogában változás állott be. A lapot *Dr Schönfeld József*, az eddigi főszerkesztő — a mai számtól kezdve - mint kiadótulajdonos is jegyzi. Vállalkozásához sok szerencsét kívánunk kiváló kollégáknak.

Közgazdaság.

BOHN TESTVÉREK TÉGLAGYÁRT. A vállalat a téglapiac egyik komoly tekintélyű és elismerten reprezentatív iparvállalata, amelynek tégl- és cserépgyártmányai a magyar építőiparban a legjobb hírnévnek és legnagyobb teljesítményű kapacitásnak örvendenek. Óbudán hatalmas ipari és gyárteleppel rendelkezik, mely hatalmas prosperitással, évente több száz vagon kapacitással tégl- és cserépgyártással foglalkozik. A vállalat vagyona a pénztár, adósok, váltótárca, ingatlanok, gyári épületek, gépi felszerelések és berendezések, gyári telkek és árúkészletek, valamint a részvény- és tartaléktőkékkel meg-

haladják a 10 millió pengőt, ami szintén a vállalat tartalmas bonitásának beszédes dokumentuma.

A nagyhírű vállalatot az ipari életben általánosan becsült *Bohn József* és ugyancsak az egész gazdasági és ipari életben kvalitásai és tudása által komolyan értékelt *Trautmann Ferenc* kormányfőtanácsos, ügyvezető igazgató irányítja. *Trautmann Ferenc* sikeres működését és közgazdasági eredményért figyeli, értékeli és elismeri egész gazdasági életünk, amelyben egyéniségének úri közvetlenségével és vonzó lényével annyira megérdemelten, nagy rokonszenvet tudott maga iránt mindenkor ébreszteni.

Neiger J.

BUDAPEST, VI.,

legelső rituális étterem

Elsőrangú házikoszt házhoz szállítva 2 Pengő. Palesztinai kóser borok állandóan raktáron.

TERÉZ-KÖRUT 4.

A MAGYAR ÉLET ÉS JÁRADÉK KÖZGYÜLÉSE. E hó 18-án tartja évi rendes közgyűlését a *Magyar Élet- és Járadék Biztosító Intézet*, amely az elmúlt üzletévben is lankadatlanul haladt azon az uton, amelyet 26 éves eredményes működése kijelölt számára. Az intézet élén a gazdasági életben páratlan népszerűségnek örvendő lovag *Sternád István* kormányfőtanácsos áll.

MEGSZÜNT A COTY-BOJKOTT. A nők szíve megfájdulhatott, amikor 2 év előtt száműzetésbe küldték az elegáns etu-k mélyén bársonyos ártatlanságban pihenő pudert, a csiszolt üvegekben illatozó parfümöt.

Az történt most, hogy a nemzetgyalázó Ctoy kivált az általa alapított részvénytársaságból. Mihály Ottó gyógyszerész diplomatikus közbenjárásának köszönhetjük, miután a magyar érdekeket teljesen kielégítő nyilatkozatokat kapott, hogy a világhírű illatszerek hazánkban újra kaphatók.

A MAGYAR RUGGYANTAÁRÚGYÁR RT. e hónapban tartja rendes évi közgyűlését, amelyen a nemzetközi viszonylatban is reprezentatív iparvállalat és a népszerű „*Cordatic*” előállítója ismét nagyarányú fejlődéséről fog beszámolhatni, amely értékes alapításokkal és részesedésekkel bír, irányító befolyással van a gummi piacra is és részes a következő vállalatokban: Dorogi és Tsa gummigyár, Bárdi József rt., Palma kaucsuk és Tauril Pneumatik. Sajat tőkét a közel 4 milliós alaptőkével elérik a 6 millió pengőt.

Az impozáns vállalatot dr. Klein Pál és Ehrmann Kornél ügyvezető-igazgatók irányítják, akiknek tehetséges működésükért nemcsak a gummiiparban, hanem az ipari és gazdasági életben is elismeréssel és megbecsüléssel adózunk.

GERGELY TÓDÓRRÓL, az Első Magyar Általános Biztosító Intézet nagy hírű vezérigazgatójáról meg kell

emlékeznünk abból az alkalomból, hogy ezidei közgyűlésén is nagyarányú fejlődésről tett bizonyosságot az „Első Magyar”

Gergely Tódor ma már valóban impozáns biztosításügyi szellemek egyik kiemelkedő egyénisége, akinek tudása, alapos biztosítási ismeretei és presztízse növekedő kamatozású bázis Első Magyar Általános Biztosító impozáns és dönthetetlen pillére, akiben csodálatosan olyan tömege izzik az irányító, szervező és adminisztráló képességeknek, amellyel a legnagyobb eredményeket tudja még ma is, a depresszió dacára, a közgazdaságból kicsikarni.

A MAGYAR PAMUTIPAR RT. az elmúlt hetekben tartotta közgyűlését, amelyen az igazgatóság mérlegbeszámolójában kifejezésre jutott az 1929-es üzletév gazdasági depressziója, amely különösen a textilipart is hátráltatta szokásos fejlődésében. Ez a gazdasági válság a Magyar Pamutipar üzlet-eredményében is ugyanazt az általános elváltozást idézte elő, mint általában a textil és egyéb iparágakban. A Pamutiparnál azonban a vezetőség óvatos előrelátása folytán ez a depresszió különösebb kényszerűségeket nem okozott, mert az európai viszonylatban is elismert képességű SZURDAY ROBERT elnök-vezérigazgató az üzemekét kitűnően racionálizálta és nemcsak a gyártmányok önköltségeit, de az eladási árakat is csökkentette. Ezek a nagyszerű ténykedések tették egyáltalán lehetővé, hogy a Magyar Pamutipar ezidén is a hozzáfűzött várakozásoknak megfelelően tudott gazdálkodni és, ha számokban nem is, eszmei vonatkozásban ismét további mértékben fejlődni.

Szerkesztésért és kiadásért

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE felel.:
BUDAPEST, VII., Király utca 43

Kassay Arnold nyomdája

Budapest, I., Bicskei-u. 8.